

MAKTABLARDA NEMIS TILI O'QITISH METODIKASI

Turayev Sodiq Ergashevich

78-maktab o'qituvchisi.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada nemis tilini o'rganish, uni o'qitish metodikasi va nemis tilini o'qitishda qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar. *nemis tili, o'qitish metodikasi, zamonaviy metodlar, didaktik o'yinlar, Welche Jahreszeiten, samarali maqsadlar, o'qitish metodikasi*

Pedagogikaning rivojlangan tajribalari va yutuqlarini ta'limga tatbiq etish bugungi kunning muhim shartlaridan biridir. Hozirda o'qituvchi o'z faoliyati davomida qo'llashi mumkin bo'lgan ulkan tajriba bazasi shakllangan va u kundankunga boyib bormoqda. Ammo shunga qaramay, o'qituvchilar va bo'lajak mutaxassislar uchun bu tajribalarni o'zlashtirish qiyin. Ilg'or tajribani yaratish va uni hamkasblar orasida ommalashtirishda o'qituvchining o'zni alohida ahamiyatga ega. Pedagoglar yangi pedagogik amaliyotlarni amalga oshirishda ularning narxi va samaradorligini hisobga olishlari kerak. O'qituvchining amaliy faoliyatining yangilikka yo'naltirilganligi nazariy pedagogik izlanishlar natijasida erishilgan yutuqlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Bunday tadqiqotlar natijalarini ommalashtirish uchun ularni keng jamoatchilikka tanishtirish zarur. Bunday yangiliklarni soha mutaxassislari tomonidan tezkor maslahatlar berish, maxsus seminarlarda treninglar o'tkazish, konferensiyalarda ma'ruza qilish, bo'lajak pedagoglarga qator ma'ruzalar o'qish orqali boshqa pedagogika vakillariga yetkazish mumkin.

O'qituvchining vazifasi chet tillarini o'qitish jarayonida talabanning bilim faolligini faollashtirishdir. Hamkorlikda o'qitish, loyiha metodologiyasi, yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish, internet resurslari kabi zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirishga, bolalarning qobiliyatlari, ularning bilim olish darajasi va o'zlashtirish darajasini hisobga olgan holda o'qitishni individuallashtirishga yordam beradi. farqlanishini ta'minlaydi.

Darsni to'g'ri tashkil etish, turli o'yin va topishmoqlardan ham foydalanish yaxshi samara beradi. Nemis tili darslari misolida beradigan bo'lsak, masalan; nemis tilida "Yil fasllari" (Die Jahreszeiten) mavzusi utilmoqda. Avvalo, talabalar xonaga kirishlari bilan ular uchun fan muhitini yaratib berishimiz kerak bo'ladi. Salomlashish, yangiliklar, uy vazifalarini so'rab bo'lganimizdan so'ng, yangi mavzu nomini aytmasdan turib, mavzuga yaqinlashtiruvchi misollar keltirish kerak. Masalan: nemis tilida Welche Jahreszeiten gibt es in einem Jahr? Welche Jahreszeit ist jetzt? Welche Jahreszeit gefällt Ihnen? Mavzuga doir yangi so'zlarni odatda talabalarga yodlash uchun beramiz. Agar ularga shu so'zlar tez aytish, topishmoq tarzida aytilsa, qiziqarli bo'ladi va o'qituvchining o'zlashtirishi oson kechadi. Nemis tilida fasllarga misol keltiradigan bo'lsak, masalan: Im Sommer ist kalt. Im Winter ist warm. Im Herbst ist reich. Im Frühling ist arm. Topishmoqni tarjima qilish

jarayonida uni talaba oson yodida olib qoladi, shu bilan birga yil fasllarining nomlari nemis tilida (Winter-qish, Frühling-bahor, Sommer-yoz, Herbst-kuz) va antonim (kalt-sovuq, warm-iliq, reich-boy, arm-kambag'al) so'zlarni ham o'rganadi. Javob topish barobarida talaba topishmoqni bir necha bor o'qiydi hamda ixtiyorsiz ravishda xotirasida saqlab qoladi, mustaqil fikrlashni va topishmoqda keltirilgan so'zlar bilan boshqa gaplar tuzishni xam o'rganadi. Demak, topishmoqni tarjimasi: Yozda sovuq. Qishda issiq. Kuzda boy. Bahorda kambag'al – bu nima? Chuqur o'ylab, fikrlagan talaba bu topishmoqning javobi "Yer to'la" ekanini oson topadi. Bu usul o'qituvchidan ham, talabadan ham ijodkorlikni talab qiladi. "Yer to'la" so'zini tarjimasini topish uchun o'quvchi lug'atdan foydalanadi. O'ylaymizki, bu usul yaxshi samara beradi. Albatta, barcha mavzularda ham bu kabi topishmoq va tez aytishlarni topish mushkul. Lekin hammasi pedagogning mahorati va ijodkorligiga bog'liq. Bunday vaziyatlarda turli o'yinlardan ham foydalanish mumkin. O'yinlar turli maqsadlarga yo'naltirilgan bo'ladi. Ular didaktik, tarbiyaviy faoliyatini rivojlantiruvchi va ijtimoiylashuv maqsadlarida qo'llaniladi hamda o'z samarasini beradi.

aktablarda nemis tilini o'qitish metodikasi muayyan o'quv rejasi va ta'lim muassasasiga qarab farq qilishi mumkin. Biroq, ba'zi umumiy yondashuvlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Kommunikativ yondashuv: real hayotdagi muloqot vaziyatlari orqali nutq va tinglash ko'nikmalarini rivojlantirishga urg'u berish.

2. Grammatika-tarjima usuli: o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun grammatik qoidalar va tarjima mashqlarini o'rganishga e'tibor qaratish.

3. Vazifaga asoslangan ta'lim: talabalarni nemis tili ko'nikmalaridan foydalanishni talab qiladigan mazmunli vazifalar va faoliyatga jalb qilish.

4. Kontentga asoslangan ta'lim: nemis tilini o'rganishni tarix yoki adabiyot kabi boshqa fanlarni o'rganish bilan integratsiyalash.

5. Total jismoniy javob (TPR): Til o'rganish va so'z boyligini o'zlashtirishni kuchaytirish uchun jismoniy harakat va harakatlardan foydalanish.

6. Audio-lingual usul: Og'zaki nutqni rivojlantirish uchun dialoglar va naqshlarni takrorlash va amaliyotga urg'u berish.

7. Texnologiyaga asoslangan ta'lim: Til o'rganishni yaxshilash uchun onlayn mashqlar va interaktiv multimedia kabi raqamli vositalar va resurslarni birlashtirish.

Ushbu metodologiyalar talabalar va o'qituvchilarning ehtiyojlari va xohishlariga ko'ra birlashtirilishi yoki moslashtirilishi mumkinligini ta'kidlash muhim.

Nemis tili darsi shunchaki o'yin emas. O'qituvchi va talabalar o'rtasidagi ishonch va muloqot qulayligi o'yin muhitidan kelib chiqadi. O'yin yordamida o'qituvchi talabalarni jiddiy suhbatlarga chorlaydi, har qanday real vaziyatlarni muhokama qiladi. O'yin nemis tilini o'rganishda talabalarining kognitiv faolliginirivojlantirishga yordam beradi. U axloqiy tamoyilga ega, ishni quvonchli va ijodiy qiladi. "Chet tili darslarida o'yinlardan foydalanish" avvallari mening uslubiy mavzuim bo'lib, u bilan bir necha yillardan buyon shug'ullanaman. Mening ishimning doimiy maqsadi: yordam bilan talabalarining kognitiv, motivatsion

faoliyatini faollashtirish didaktik o'yinlar... Albatta, men har kuni o'yinlardan foydalanmayman, Erst die Arbeit, dann das Spiel deydi. Shuning uchun men ularni ko'pincha darsning boshida vestibulyar apparatni isitish uchun yoki dars oxirida ishlataman. Men sizning e'tiboringizga havola etayotgan o'yinlarni men "Maktabda xorijiy tillar" eski jurnallaridan, Internetdan, shuningdek, o'z tajribamdan olingan. Umid qilamanki, hamkasblarim ularni o'z ishlarida foydali deb topishadi.

Maktablarda Nemis tilini o'qitishda qo'llaniladigan metodikalar bir qator bo'lganiga qarab, yangi o'rganuvchilar uchun oson, qiziqarli va samarali bo'ladi. Bu metodikalar quyidagilardir:

1. Kommunikativ uslub: Bu uslubda, o'quvchilarning tilni amaliy ravishda foydalanishiga e'tibor beriladi. Ushbu uslubda, o'quvchilar real hayotda sodir bo'ladigan muammo va masalalarni hal qilishga o'rgatiladi. Bu metodika orqali o'quvchilar tillarni amaliy ravishda ishlatishlari va kommunikatsiya o'rniga keladigan til bilishlarini rivojlantirishlari mumkin.

2. Grammatik uslub: Bu uslubda tilning qoidalari va grammatikasi o'rgatiladi. O'quvchilarga grammatika tushunchalari va ko'rinishlari ta'lim qilinadi va o'quvchilar o'zinglariga xos qoidalarni quyidagicha o'rganishlari talab qilinadi.

3. Audio-vizual uslub: Bu uslubda audio va vizual vositalardan foydalaniladi. O'quvchilar audio qo'llanmalardan tilni tinglash, eshitish va tarjima qilish jarayonida o'zlashtirib olishlari mumkin. Vizual qo'llanmalar esa tilning ma'nolari, matnlari va tashqi dunyosi bilan tanishishga yordam beradi.

4. Interaktiv uslub: Bu uslubda maktabda o'quvchilar o'rtasidagi birlikdagi faolliklarga asoslangan bo'lib o'tiladi. O'quvchilar o'zaro muloqot qilish, guruhda ishlab chiqish va ko'nikmalarni baholash jarayonida o'rniga keladigan tillarini o'rganishlari talab qilinadi.

5. Layihaviy uslub: Bu uslubda o'quvchilarga tushuntirilgan maqsadlar, ishlar va dars vazifalari asosida o'rganish tavsiya etiladi. O'quvchilar o'zlarining qiziqishi va ilg'orligi asosida o'rganishga uzoq muddat vaqt ajratishlari va dalolat berishlari uchun mahalliy mavjudliq bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Maktablarda Nemis tilini o'qitishda o'rganuvchilar yoshiga, yetenek va talablarga qarab ular uchun mos metodikalarni belgilash kerak. Agar metodikalar har bir o'rganuvchining madaniy va o'zlashtirilganlik holatiga mos kelmasa, U to'g'risida ma'lumot olish uchun o'qituvchilar va maktablar konferensiyalar va seminarlar orqali o'zlashtiruvchi tarbiya markazlaridan yordam olishlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. M. Xoldorova, N. Fayziyeva, F. Rixsittilayeva. «CHET TILI O'QITISHDA YORDAM QUVVOLATLARIDAN FOYDALANISH» Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005 yil O'. Hoshimov, I. Yoqubov. "Nemis TILI O'QITISH METODIKASI" (o'quv qo'llanma) Toshkent: "Sharq" nashriyoti, 2003;

2. Bekmuratova U. B. “chet tilini o’qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish” mavzusida konspekt. Toshkent - 2012
3. Farbermann B.X. “Ilg`or pedagogik texnologiyalar” Toshkent, o`z. R. F.A. 2000 y.
4. Gafforova T. va boshqalar. “Ta`limning ilg`or texnologiyalari” Qarshi, Nasaf 2003.
5. Shomansurov Shorasul “Maktabgacha ta'lim jarayonida xorijiy tillarni o'qitishning zamonaviy metodikasi – Xitoy tajribasida” 2018y.
6. Nazirov, B. S. (2020). Master who devoted his life to sports. Theoretical & Applied Science, (6), 78-82.